

УДК 378.147:371.134

Світлана Хоменко, кандидат педагогічних наук, доцент
Бердянського державного педагогічного університету

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглядається сутність інноваційних технологій відносно професійної підготовки інженера-педагога у сучасних умовах навчання, а також принциповий перегляд організації навчального процесу у ВНЗ, який повинен будуватися так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати у майбутніх інженерів-педагогів здібності до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, способів адаптації до професійної діяльності.

Ключові слова: інженер-педагог, новація, нововведення, інновація, інноваційний процес, інноваційні технології, інноваційна діяльність, професійний розвиток, професійна підготовка, творча активність, спостережливість, логічне мислення, активізація навчання.

Лит. 9.

Светлана Хоменко, кандидат педагогических наук, доцент
Бердянского государственного педагогического университета

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПОДГОТОВКЕ ИНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

В статье рассматриваются инновационные технологии в отношении профессиональной подготовки инженера-педагога в современных условиях обучения, а также принципиальный анализ организации учебного процесса в ВУЗЕ, который должен строиться так, чтобы развивать умение учиться, формировать у будущих инженеров-педагогов способности к саморазвитию, творческому применению полученных знаний, способам адаптации к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: инженер-педагог, новація, нововведение, інновація, інноваційний процес, інноваційні технології, інноваційна діяльність, професійне розв'язання, професійна підготовка, творча активність, спостережливість, логічне мислення, активізація навчання.

Svetlana Khomenko, Ph.D., Associate Professor
Berdyansk State Pedagogical University

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF A TEACHER-ENGINEER ECONOMIC PROFILE

The article considers the essence of innovative technologies in professional training of a teacher-engineer in modern learning environments, as well as a fundamental revision of the organization of educational process at the UNIVERSITY, which must be constructed so as to develop the ability to learn, to teach future engineers-teachers' ability to self-development, creative application of knowledge, ways of adapting to the professional activity.

Keywords: teacher-engineer, innovation, innovation, innovation, innovation, innovation, innovation, career development., training, creativity, observation, logical thinking, enhance learning.

Постановка проблеми. Сучасна вища педагогічна освіта спрямована на формування високорозвиненої, творчої особистості, зокрема у підготовці інженерно-педагогічних кадрів. Інженерно-педагогічна освіта має враховувати перспективи як удосконалення виробництва, так і інтеграції України в Європейське співтовариство. Майбутній інженер-педагог має поєднувати професійні технічні й педагогічні знання й вміння з майстерністю здійснювати підготовку спеціалістів, здатних вчасно адаптуватися в мінливих умовах ринку.

Стрімкий розвиток інноваційних технологій

стає причиною масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. В Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що в Україні повинен забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень [8].

Отже, мова йде про впровадження певних інновацій у сфері освіти. З одного боку, система освіти є виробником інновацій шляхом відповідної підготовки майбутніх фахівців, з іншого – сама

стає споживачем інноваційних технологій. На жаль, інноваційна діяльність у сфері освіти в Україні характеризується відсутністю цілісності та системності у розробці, обґрунтуванні та освоєнні інновацій. Відсутність однозначних трактувань понять і класифікації інновацій в освіті – одна з головних причин низьких обсягів інвестування в такий вид інновації в Україні.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасними дослідниками обґрунтовано проблему професійної підготовки майбутнього фахівця взагалі, професійної підготовки майбутнього представника педагогічної та інженерної професії. Висвітленню проблем підготовки інженерно-педагогічних кадрів присвячені роботи С. Артюха, С. Батишева, Н. Брюханової, Г. Зборовського, Е. Зеєра, Р. Карпової, О. Коваленко, П. Лузана, Н. Нічкало, А. Пастухова, О. Романовського, В. Сидоренка, О. Щербак; психологічні проблеми відображені в працях Н. Кузьміної, Т. Кудрявцева, І. Лобача; дидактичні питання розглядають П. Підкасистий, Б. Соколов, Л. Тархан та інші.

Проблемам інноваційної діяльності в освітній сфері було присвячено чимало досліджень провідних вчених, серед яких К. Ангеловські, Л. Ващенко, О. Козлова, Н. Артикуца, М. Поташник, О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, Н. Юсуфбекова, А. Ніколс, Г. Герасимова, Л. Ллюхина, І. Бежа, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Кларіна, О. Пехота, О. Попова, Л. Подимова, А. Прігожина, В. Слассьоніна, А. Хугорський та інші. Але, незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямі, й нині відсутні єдині підходи як до визначення поняття “освітня інновація”, так і до класифікації інновацій, орієнтованих на освітні цілі, що мають певні специфічні особливості та властивості.

Метою статті є обґрунтування ролі інноваційних технологій в підготовці та удосконаленні професійного рівня інженера-педагога в галузі економіки.

Вклад основного матеріалу. Дослідження інноваційних технологій в освіті ведуться з кінця 50-х років ХХ сторіччя, у вітчизняній практиці термін “інновація в освіті” почав використовуватися лише у середині 80-х років ХХ століття у зв’язку з процесами перебудови радянської освітньої системи.

На думку Т. Яровенко відсутність системних та комплексних підходів до вирішення цих питань не дозволяє конкретизувати пріоритетні напрями інноваційного розвитку освітньої сфери; розробити “єдиний банк (базу даних)” освітніх інновацій; підвищити ефективність управління інноваціями в освітній сфері, зокрема, організації їх експертизи;

запровадити більш раціональні форми фінансування інноваційних проектів у галузі освіти; здійснювати організацію правового захисту освітніх інновацій як інтелектуальної власності, тощо.

Враховуючи особливості інноваційної політики високо розвинутих країн світу, їх розуміння розвитку даної науки, в Україні на початку 90-х років ХХ століття взято курс на інноваційний розвиток, який знайшов своє відображення в ряді законодавчих і нормативно-правових документів, таких як: закони України: “Про інноваційну діяльність”, “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності”; у галузі освіти – закони України: “Про освіту”, “Про вищу освіту” та інші.

Згідно із законом України “Про інноваційну діяльність”, “головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції” [2].

Глибинна особливість освітньої політики, за визначенням В. Кременя, полягає в тому, що вона органічно поєднує в собі політичні, соціальні, економічні та власне освітні аспекти. Тільки за такого підходу до освіти ми зможемо вивести її за відомчо-галузеві бар’єри та надати їй сучасної сутності як сфери інтеграції та реалізації загальнонаціональних інтересів і пріоритетів нашої держави .

Відсутність системних та комплексних підходів до вирішення цих питань не дозволяє конкретизувати пріоритетні напрями інноваційного розвитку освітньої сфери; розробити “єдиний банк (базу даних)” освітніх інновацій; підвищити ефективність управління інноваціями в освітній сфері, зокрема, організації їх експертизи; запровадити більш раціональні форми фінансування інноваційних проектів у галузі освіти; здійснювати організацію правового захисту освітніх інновацій як інтелектуальної власності, тощо [3].

Інтерес до проблем інноватики, виокремлення їх як важливих напрямів сучасної наукової думки зумовлені зростанням динаміки інноваційних процесів у суспільстві, що характеризують його перехідний, нестабільний стан (М. Лапін, А. Пригожин, Б. Сазонов).

Л. Даниленко характеризує освітню інноватику як окрему галузь педагогіки, яка має свій об’єкт (інноваційна діяльність учасників навчально-

виховного процесу) та предмет (самі освітні інновації), закономірності й тенденції розвитку.

На думку І. Підласого, інновації – це і ідеї, і процеси, і засоби, і результати, що розглядаються у єдності якісного вдосконалення педагогічної системи.

Використання інноваційних технологій забезпечує підвищення ефективності навчального процесу, гарантує досягнення запланованих результатів у навчанні.

Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, спрямування зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Реалізація нових векторів розвитку освіти потребує використання інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управління педагогічним процесом [4].

Інноваційну технологію слід розглянути як комплекс, що складається з подання планових результатів навчання, критеріїв вибору оптимальних людей для конкретних умов.

На думку дослідників, нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувалися або не використовувалися, але й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дозволяє у змінених умовах і ситуаціях достатньо ефективно вирішувати завдання виховання та освіти [5].

Така діяльність у сучасній психолого-педагогічній літературі отримала назву інноваційної і вона передбачає створення та поширення новацій у системі освіти на всіх її рівнях.

Отже, інноваційна діяльність – це створення нового (оригінальних прийомів, цілісних педагогічних концепцій), що змінює звичний погляд на явище, перебудовує суспільно-педагогічні відносини.

Педагогічна інноватика – це сфера науки, яка вивчає процеси розвитку навчальних закладів, що пов'язані із створенням нової практики освіти [9]. Розвиток педагогічної інноватики в Україні пов'язаний насамперед із масовим громадсько-педагогічним рухом, з виникненням протиріччя між потребою у швидкому розвитку освітньо-виховних закладів і невмінням педагогів її реалізувати.

Зріс масовий характер застосування нового. У зв'язку з цим загострюється потреба у новому знанні, в осмисленні нових понять “новація”,

“нововведення”, “інновація”, “інноваційний процес” та ін., а також актуалізується проблема формування теоретичної та практичної готовності майбутніх інженерів-педагогів до інноваційної діяльності [6].

Інноваційною в системі освіти регіонального рівня буде діяльність з удосконалення чи оновлення освітньої практики шляхом створення, розповсюдження та освоєння нових ефективних способів і засобів досягнення встановлених цілей освіти.

Інноваційне навчання – це такий навчальний процес, що будується як творча взаємодія викладача та студентів, котра максимально спрямована на самостійний пошук студентами нових знань, нових пізнавальних орієнтирів високого рівня складності, вироблення загальнолюдських норм та цінностей, оволодіння мистецтвом рефлексії [5].

Мета інноваційного навчання – розвивати можливості творчо освоювати новий досвід. Основою такого освоєння є цілеспрямоване формулювання творчого та критичного мислення, досвіду та інструментарію навчально-пошукової діяльності, рольового та імітаційного моделювання, пошуку та визначення власного особистого сенсу й ціннісних відносин [9].

Продуктами інноваційної діяльності є нововведення (новоутворення, новації), які позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються новим чи вдосконалим змістом освіти, засобами навчання, виховання, освітніми моделями та адекватними їм системами управління, зафіксованими у формах, придатних для апробації, розповсюдження та освоєння.

В науковій літературі “нововведення” визначається як цілеспрямовані зміни, які вносять в середовище впровадження нові стабільні елементи, що спричиняють перехід системи від одного стану до іншого.

В педагогічній діяльності нововведення – це комплексний процес створення, поширення та використання нового педагогічного засобу для якісно кращого задоволення вже відомих суспільних потреб, процес його впровадження в окремому навчальному закладі з метою підвищення результативності освітньо-виховної діяльності [9].

Співвідношення між поняттями “нововведення” і “інновація” полягає в тому, що нововведення (новація) – це засіб (новий метод, методика, технологія, програма та ін.), а інновація – це процес освоєння цього засобу.

В цілому під інноваційним процесом розуміють

комплексну діяльність щодо створення (розробки), засвоєння, використання та поширення нововведень [3].

Л. Даниленко розглядає інновацію не лише як результат впровадження нового, а й як новостворені або вдосконалені технології навчання, виховання, управління, які суттєво змінюють структуру і якість освітнього процесу. Вважає неможливим реформування освіти і школи, зокрема, без системного оновлення педагогічного процесу, без системного вивчення й аналізу педагогічних досягнень вітчизняних і зарубіжних колег.

В. Паламарчук розглядає інновацію “як результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем”;

О. Савченко – як “процеси створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв’язання тих педагогічних проблем, які досі розв’язувалися по-іншому”;

І. Єрмаков – як “актуально значущі й системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив і нововведень, що стають перспективними для еволюції освіти і позитивно впливають на її розвиток”;

Л. Ващенко – як “нові ідеї в педагогіці, зорієнтовані на нові зміни різних структурних систем і компонентів освіти; процес залучення до практики освітніх технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних систем і компонентів освіти. Дане поняття має сумарний характер і складається з двох форм: власне ідеї та самого процесу її реалізації”.

Інноваційна діяльність – системний вид діяльності, спрямований на реалізацію нововведень на основі використання та впровадження нових наукових знань, ідей, підходів; трансформації відомих результатів наукових досліджень та практичних розробок у новий або удосконалений продукт [8].

Висновки. Кожен спосіб сприйняття знань та інформації має свої переваги та недоліки. Тому навчання має бути пристосоване до індивідуальних потреб студентів. Це вимагає від викладача різноманітних підходів у навчанні. Викладач сам вибирає традиційне, чи

нетрадиційне навчання використовувати йому на занятті. Але час вимагає працювати по-новому, рухатися вперед і досягати певних результатів.

Інноваційні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійно-здібного спеціаліста.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку зорієнтовано на розробку структури готовності до інноваційної діяльності майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю.

1. Василенко Н.В. Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до інноваційної діяльності: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2007.

2. Закон України “Про інноваційну діяльність” // Економіст. – 2004. – № 5. – С. 4 – 9 / [Електронний ресурс] Режим доступу: (www.zakon.rada.gov.ua).

3. Кларін М. Інновації в навчанні // Завуч. – 2000. – № 23 – 24. – С. 8.

4. Ковальчук О. Інноваційна робота як проблема професійного удосконалення вчителя // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 1 – 2. – С. 51 – 52.

5. Козлова О.Г. Методика інноваційного пошуку вчителя: Навч.-методичний посібник. – Суми: ВВП “Мрія-1”, ЛТД, 1998. – 96 с.

6. Клокар Н.І. Управління професійним зростанням керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти // Рідна школа. – 2004. – № 5. – С. 25 – 29.

7. Олійник В.В. Загальнотеоретичні підходи до управління і їх вплив на розвиток системи підвищення кваліфікації та підготовки керівників загальноосвітніх закладів // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 60 – 62.

8. Паламарчук В.Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. К., 1994.

9. Урусський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: Методичний посібник. – Тернопіль: ТОКІППО, 2005. – 96 с.

Стаття надійшла до редакції 22.12.2014

